

պօրճտան գութութու լուսաբան : Օսնն է տեղիմ քի պիր երրտան պէրի պու գաւտար նասիհէթ, պու գատար թահամ միւլ քիֆայէթ էթտի պէ աշտը, լաքին պիր ճիւղի տահա սապը էտեղիմ, չիւնքի ուխտ էթտիք՝ տառլմայաճաղըղ, լաքին սապըէ թագաթ գալմաղսա, քիմ պիլիլ նէ զուհուր էտէր, զիւրա պու մասլահաթ տուրմաղ :

Նասըլ փէտէր օլապիլիլ քի կէնտի էփաւընը տէօյէր, եախսօտ տէօյէր, բէրտէ ճանը սրղլմաղ. սիպտէ սուրը | ուսաւորիչին գուզուլարբարնըղ. սուրը եկեղեցիինն էփաւընըղ, վէ էփաւընըղ. սօնղրա կէնէ պէն աճըյաճաղըմ : Միմա իշ տէրէճէսինտէն թաշարսա՝ պէնիմ գապահաթըմ եօգսուր, գապիլ տիր Տէվլէթ պանսա սօրտուն : Վէ պէնտէ ճէփապընը վէրէմէղ օլուրում. պէն անպարտըմ, սէպէպ օլմաղար տիւ շիւնսինլէր :

Իսթէր իաիմ՝ ճիւմէնիղլ չըղբըրպ պիլիլիմէք, լաքին թանթանա օլմարն աճէպ նէ վար տէյու, կէնտի կէնտի նիղէ սէօյէտիլիմ՝ ճէփապընը էյի թարթըն, վէ տիգգաթը տիւ շիւնին, սիգտէ պօրճլու գալմայարնըղ պիլտէ : Վէ պունու տախի պէօյէ պիլին քի, օտանաճաղ տէյիլիմ, վէ պրապաճաք տէյիլիմ. իքի շէյի հէլէ էյի ֆիքրի նիղէ պըն. շիմալիլ պու գատարճա եէթէր :

Խօսըր կարեւրլ և պահպանիչ ըսելով՝ արձակեց ժողովուրդը :

ԻՆՏՐՈԾԱԿԱՆ

ԼԱԹԱԲԻՆԻ ՈՒ ՔԱՆԱԲԱԿԻԹ ՊԱՏԱՆԻ

(Շարունակութիւն, տես էրես 2) :

ՈՒՆՆ

ՄԱՐԴՍ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ Ե

Իայց որպէս զի մարդ կարենայ միշտ

լաւ ապրիլ և աւելի խօսք ու բան հասկըցող ըլլալ, հարկաւոր է՝ որ ընկերութեան մէջ ապրի իր նմաններուն հետ :

Մէ, ինչպէս խեղճ ու տկար ենք նոր ծնած ատեննիս : Չենք կրնար ոտքի վրայ կենալ. պէտք է որ զմեզ մայրերնիս քալեցնէ, կերակրէ ու մեր անկողինը պատրաստէ : Տարուան մը աւելի կ'ըլլանք ու գրեթէ չենք կրնար ծամել, և հաղիւ թէ ոտքերնիս կըրնանք շարժել. չենք կրնար ոչ բան մը հասկընալ և ոչ ալ մեզի հարկաւոր եղածը յայտնել : Թէ որ միմսկ ըլլալինք, մեզմէ աւելի ու ժով հարիւրաւոր կենդանիներ զմեզ ոտնախիս րնելով կ'ուտէին. թէ որ ծնողքնիս զմեզ չարաշտպանէին, չհագուեցնէին ու չը կերցնէին, սովէ, ցրտէ ու նեղութենէ կը մեռնէինք : Օարմանալի՝ Նախախնամութիւն. որ իրարու ձեռնուուութեամբ կարօտ ըլլալու համար մէկ զմէկ կը սիրենք : Որովհետեւ ծնողք կը սիրեն իրենց սուսըր, մտածելով թէ որչափ օգտակար կրնան ըլլալ. իսկ սուսն ալ զծնողքը կը սիրէ իրենցմէ ընդունած բարեացը համար. և երբ որ աս պիտոյքը կը գաղրի, սէրն ու երախտագիտութիւնը անոր տեղը կը բռնէ : Տղուն ու ժը կ'աւելնայ ան միջոցին որ ծնողք կը ծերանան, կը տը կարանան, և կարօտ են որ սղան զիրենք հոգայ, ինչպէս որ իրենք զինքը հոգացեր են : Նշապետլ կը ձեւաւնան ընտանիքներ, ու անոնց աճելովն ալ կը կազմուին ցեղեր, քաղաքներ, տէրութիւններ ու ազգեր :

Թէ որ մարդս առանձին ապրեր բոլոր օրը ուտելիք փնտռելու և գաղաններէն զինքը պաշտպանելու պիտի զբաղէր, իրեն տկար ըլլալովը զօրաւորներէն պիտի յաղթուէր. կենակցութեան, բարիք ուղեւուն, ուրիշին օգնելուն, կարեկցութիւն գրտ

նայրեն համը պիտի չառնէր. իր ա-
մեն կարօտութիւնը ինքիրմէ պիտի
հոգար. անանկ որ իրեն տուն ու
զգեստ չինելու համար ամբողջ տարի-
ներ պիտի աշխատէր ու ժամանակ պի-
տի չաւելնար բնաւ արհեստի մը մէջ
յառաջագիմելու, և ոչ ուրիշներուն
գիտցածը սովորելու. մէկ խօսքով նե-
ղութեամբ, գէշ ուրիշ պիտի սպրէր:

Իսոյց Մատուած տեսաւ որ մար-
դուն միայն ըլլալը աղէկ չէր. ուստի
սպաւորեց որտեղնուս մէջ աս միա-
փաքն, ընկերական վիճակին հարկը և
փախոխակի մէկմէկու օգնելու ծիգը:
Քեզի տղայութեանդ միջոց, ով պա-
տանեակ, ինչ պատիժ ամենէն աւելի
ծանր կու գար. արդեօք ընկերներէդ
բաժնուէրով միմեկ մնալը չէր մի.
միտքդ պահէ ամիկայ ու երբ մարդ-
կանց մէջ եղած միջոցդ նեղութեան
ու մաղձոտութեան փայրիկաններ ու-
նենատ, ու քեզի անախորժ ու գէշ
երեւոյց ընկերութիւնը, մոտմէ թէ
ինչ կ'ըլլայիր եթէ ընկերութենէ զուրկ
մնայիր:

Ճ.Օ.

ՄԱՐԴԻԿ ՀԱՒԱՍԱՐ ԵՆ

Ով թաղաւորդ աշխարհի, ով
գիւղականդ, ով որ տարին հարիւր
հազար «բէր» լէրայ՝ ալ չես կրնար ձան-
ձրութեան ձեռքէն ազատիլ, և դուն
որ օրն ի բուն աշխատելով հազիւ կր-
նաս քիչ մը հաց ձեռք ձգել, դուք
պատասխան տուէք ինձի. Ով է ըրեր
զձեզ:

Չամենն ալ Մատուած, ամենքն
ալ նոյնպէս բաղկացեալ են անմահ
հոգիէ ու նիւթակրան մարմնէ մը. և
հաւատարմապէս ամենքն ալ երջանկու-
թեան կը փախաքին: Ալ տեսնաս ոս-
գերեղմաննոցը. ինչ տարբերութիւն
կայ հոն տիրոջ ու ծառային մէջ, մեծ

կարուածատերին ու խեղճ աղքատին
մէջ: Արեք թիղ փոս մը բաւական է
հաւատարմապէս ամենուն գիտելին հա-
մար. և հոգիսին Մատուածոյ առջեւն
է՝ միայն իրենց գործքերովը:

Անք, վիճակը, դաստիարակու-
թիւնը, կորովութիւնը զմարդիկ կը
զանազանեն. այլ այս զանազանութիւն-
ները վիճակի են միայն և ոչ բնու-
թեան. խանձարրոց մէջ եղող տղան
և հասունացեալ մարդ մը նոյն իրա-
ւունքն ունին սպրելու. բայց առա-
ջինին քիչ մը կաթ բաւական է, իսկ
երկրորդին ուրիշ շատ բաներ ալ պէտք
կ'ըլլան. առաջինը անկարող է ինքնի-
րեն գտնելու իր ուտելիքը, և ուրիշ-
ներէն սէպ է որ սարսէ, ուր երկ-
րորդը ինքնիրեն կը ծարէ:

Այլ ոչ իսկ հարստութեան ու կա-
րողութեան զանազանութիւնը տար-
բերութիւն մը կը պատճառէ բնու-
թեան, այլ մանուսանդ ամենուն հա-
ւատար ըլլալէն առաջ կու գայ: Սար-
կոս, Աիրակոս, Թորոսը վաճառակա-
նութեան համար ստակ դրին. առա-
ջինը դրաւ հազար դահեկան, երկրոր-
դը հինգ հարիւր, երրորդը երկու հա-
րիւր. երբոր հաշիւներն կը տեսնեն,
իրաւացի է որ Սարկոսը Աիրակոսին
կրկինը առնէ, վասն զի աւելի մեծ դը-
րամագլուխ դրաւ. թէ որ ամենուն
ալ նոյնչափ արուեր՝ Սարկոսը իրա-
ւունք ունէր գանգատելու: Այսպէս
ալ ընկերութե մէջ ով որ շատ կ'աշ-
խատի, ով որ աւելի բարի է, ով ա-
ւելի արդիւնք ունի, իրաւունք ունի
մեծամեծ դիւրութիւններ ալ փայե-
լելու, և ուրիշներուն ալ աւելի սիրե-
լի ու մեծարելի ըլլալու, որոնք ստոյգ
բարիքներ են: Աս ըսելով, չենք հա-
կրնար որ ամեն մարդիկ նոյն սկիզբն
և նոյն վախճանը չունենան, և կամ
թէ ամենքն ալ որ ըստ ինքեան այլ և

այլ ճամբով առաջ կ'երթան մի և նոյն տեղը չեն ելար. աս պատճառաւս աւանքն ալ մի և նոյն պիտոյքներն ունին, և ասոր համար պարպալան էն և կրնան իրենց պիտոյքը լեցնել:

ԺԼ.

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՐՏՔ

Պարպալան էն և կրնան. Բուն ասոնց վրայ կեցած են մարդուս պարտքերն և իրաւունքները: Ըմեն մարդ ստեղծուած է Լսողածմէ միշտ լաւ ասրելու համար. ընկերութեամբ կ'ապրինք զմեզ պահպանելու, մեր վիճակը լաւցընելու ու կատարելագործուելու համար. ուրեմն ամենքն ալ իրաւունք ունին ան ամեն միջոցներուն ձեռք զարնել որ իրենց բարեպէս ասրելուն համար հարկաւոր են: Ինկերութիւն ամենուն բարւոյն համար եղած է և ամեն մէկուն բարին ըսել է. ուրեմն իւրաքանչիւրին պարտքն է իր բարւոյն ետեւէ ըլլալ. այսինքն ըստ վախճանին գործածել իրեն ունեցած իրաւունքները: Ըմեն մարդ հաւատար է. ուրեմն աւմեն մարդ ալ նոյն իրաւունքն ունի. և հետեւաբար ամենուն ալ պարտքն է ուրիշին իրաւունքը մեծարել. թէ որ կ'ուզենք որ ուրիշներն ալ մեր իրաւունքները մեծարեն: Գնած գիրքդ կամ մէկէն ընծայ առածդ քու իրաւունքդ է. ուրեմն ես ալ պարտական եմ զանիկայ քեզմէ չյափշտակել: Ուստի այսպէսով ամեն մէկ իրաւունքի հակառակ պարտք մը կը յառնէ, պարտք մը ի մեզ՝ այսինքն մեր իրաւունքը ինչ վախճանաւ որ տրուած է, նոյն վախճանին համեմատ բանեցընելու. եւ պարտք յայն՝ ուրիշին իրաւունքը մեծարելու:

Հիմա քննենք թէ ինչ կերպով մենք պէտք է գործածենք աս իրաւունքներն ու պարտքերը:

ԺԲ.

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՐՏՔ

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի օրը ներկայ գտնուեցայ ժողովրդապետի (առաջնորդի) մը քրիստոնէական վարդապետութիւն բաշտորելուն ժամանակը, որ ասանկ կ'ըսէր:

«Դի սպանաներ». Լսողած մեզի ասանկ հրամայեց. բայց դուք երբ որ խղճերնիդ կը քննէք իմանալու համար թէ արդեօք Լսողծոյ կամքը կատարէր էք թէ չէ, մտքերնիդ կը դընէք թէ աս պատուիրանքիս մէջ զանեցառութիւն մը ըրած չէք. որովհետեւ բնաւ մէկը չէք սպաննած և ոչ ալ մէկուն մահուանը փափաքեր էք. բայց ասիկայ արդեօք միայն բուսակա՞ն է: Լսողած ձեզի իբրեւ պարգեւ մը տուած է կեանքերնիդ. պարգեւ մը առանց որոյ չէք կրնար ոչ աս աշխարհքիս բարկքը վայելել և ոչ ալ յաւիտենական բարեաց արժանի ըլլալ. ուրեմն իրաւունք ունիք կեանքերնիդ պահելու, և պարտքն էք յարգելու զայն ի ձեզ և յայլ: Ուրեմն ամենքը կրնան ու պարտքն ալ են իրենց կերակուր, զգեստ ու բնակարան հայր թայթելու, իրենց ուժն և անդամները պահպանելու, և կարելի եղածին չափ անանկ բանեցընելու՝ որ իր բարւոյն պատշաճ ըլլայ:

Պիտի շարունակուի:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Ընցեալ թուով իմացուցած էինք բաղարիս նորրնտիր կառավարիչ վեմ. Դաղիք փաշային գալուստը, որ մեծ հանդէսով ընդունուեցաւ և 21 ռումբ արծակուելով անոր ողջամբ ժամանիր: